

Os once iniciais das Letras Galegas

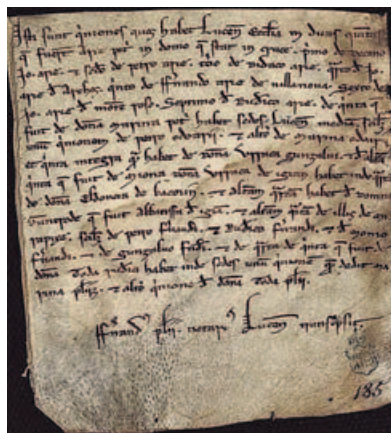
Munio Fernandes de Mirapeixe, identificado entre os poetas máis antigos

JOEL GÓMEZ
SANTIAGO / LA VOZ

Documentos do arquivo da catedral de Lugo permitiron identificar a Munio Fernandes de Mirapeixe como un dos poetas medievais máis antigos, das últimas décadas do século XII e primeiras do XIII. O profesor José António Souto Cabo, do departamento de Filoloxía Galega da USC (Universidade de Santiago), publicou esta recente descuberta na revista *Madrygal*, da Universidade Complutense de Madrid. O seu traballo resolve dúbidas, pola escaseza de informacións históricas directas sobre Mirapeixe. Entre outros centros de interese da súa investigación destacan o confirmar a filiación galega, pois a proximidade de do apelido Mirapeixe con outros, cataláns ou occitanos, facía pensar ao filólogo italiano Giuseppe Tavani, e a máis especialistas, na posibilidade de situar a súa ascendencia neses países. El completa o grupo dos autores galegos máis antigos da lírica medieval, pertencentes á aristocracia galega. Tamén se fixa agora o seu nome, Munio, non Nuno ou máis variantes sobre as que ducidaron outros estudosos.

Souto rexistrou este escritor na *Noticia da casa da Cruz*, un documento que informa dos individuos polos cales a catedral de Lugo obtivo a propiedade dunha casa nesa rúa. Coincide coa actual rúa da Cruz da cidade, historicamente vinculada á Sé, como proban diversos estudos, di. A familia de Munio foi propietaria dun edificio da mesma.

O profesor da USC identifica seis irmáns de Mirapeixe e outros parentes, a quen relaciona coa estirpe dos Monterroso, que se distinguiu pola protección do

En Lugo. Un documento (á esquerda) sobre unha propiedade da catedral de Lugo na rúa da Cruz desta cidade (arriba, hoxe, no cruce con Bispo Basulto), permitiu que José A. Souto, da USC, identificase recentemente a Munio Fernandes de Mirapeixe como un dos once autores galegos máis antigos da lírica medieval.
ALBERTO LÓPEZ

Camiño de Santiago, entre outras actuacións co apoio a un hospital de peregrinos situado en Pena Godón, onde converxen Monterroso e Portomarín; ou por favorecer a instalación da Orden

de Santiago no mosteiro familiar de Vilar de Donas. Tamén analiza os vínculos de Mirapeixe con outros autores do grupo máis antigo de poetas da lírica galego-portuguesa. Entre eles, Fernan-

des de Mirapeixe está precedido por Osório Eanes (1175-1217), Airas Oares (1187), Rui Dias dos Cameros (1182-1226) e Pero Rodrigues da Palmeira (1225), e seguido por Gil Sanches (1207-1236), Rui Gomes o Freire (1215), Fernando Rodrigues de Calheiros (1195) e Pedro García de Ambroa (1203-1235), refire Souto na revista madrileña. Completan o grupo dos once autores galegos máis antigos, do primeiro período, activos xa no século XII e que compuñan cantigas, Airas Moniz de Asma (1219) e Diego Moniz «que tamén se supón que podería ser de Asma e irmán do anterior, e de quen nos falta información», di Souto.

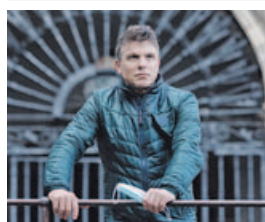
Naquela altura o galego era a lingua da lírica nos reinos do centro e occidente da Península. Iso explica, por exemplo, que se elaborasen nela as *Cantigas de Santa María*, do rei Afonso X.

«A maioría da documentación galega está en Madrid»

José António Souto manifesta que eses once poetas galegos conforman «o segmento inicial da sección que foi denominada «cancioneiro de cavaleiros», un grupo de autores que esclarece como xerminou e se desenvolveu inicialmente ese lirismo nas terras do noroeste peninsular».

Outros traballos anteriores seus, ou tamén de Mercedes Brea, probaron que ese grupo reúne de modo case exclusivo membros da aristocracia galega «pertencentes, ou dalgún modo asociados, á liña dos Travas», a principal familia favorecedora desa escola literaria medieval.

A tradición manuscrita atribuíu a Munio Fernandes de Mirapeixe dúas cantigas, *Pois me fazedes, mia senhor* e *Dizer-vos*

«Este grupo de autores esclarece como xerminou o lirismo inicial nas terras do noroeste peninsular»

José António Souto
Profesor de Filoloxía Galega da USC

quer'eu, mia senhor. «Son os únicos restos do que deba ter sido unha produción poética máis extensa», afirma. Destaca a primeira delas, onde se serve do verbo «perder» complementado por «desejos» e «sabor» para referir a natureza fatal dunha paixón amorosa, para a cal só a morte lle parece ser vía de saída. É ese un recurso estilístico que só utilizan

catro autores máis dos cancioneros galego-portugueses. Souto Cabo defende que Fernandes de Mirapeixe será probablemente tamén o autor dunha cantiga de amor atribuída a Fernão Figueira de Lemos, poeta portugués, dun período posterior, máis moderno da tradición manuscrita, de finais do século XIII.

Souto dedicou máis de dúas

décadas da súa traxectoria profesional a investigar a literatura medieval galego-portuguesa. A maioría da documentación galega procedente de institucións relixiosas, como a que lle permitiu avanzar sobre Mirapeixe, «está no Archivo Histórico Nacional, en Madrid», detalla.

Este profesor é autor de *Os cavaleiros que fizeram as cantigas*, libro editado pola Universidade de Federal Fluminense brasileira, considerado unha referencia no estudo das orixes dese movemento poético; entre outras obras colectivas e traballos en revistas especializadas. Tamén descubriu o texto máis antigo en galego-portugués, elaborado en Braga en 1175; e o máis antigo en Galicia, do ano 1231.

PARA LEER

«Tienes que mirar»

Anna Starobinets
Traducción de Viktoria Lefterova y Enrique Maldonado
Editorial Impedimenta
192 páxinas. 17,95 euros

H. J. P. REDACCIÓN / LA VOZ

Ha quedado claro que no hay nada mejor que la realidad para retratar el horror. No hace falta recurrir a la fantasía. Lo sabían Varlam Shalámov, Primo Levi e incluso Kafka. Y lo sabe la narradora rusa Anna Starobinets (Moscú, 1978), de quien el sello Impedimenta acaba de publicar en castellaño su novela *Tienes que mirar* (2017). Tanto es el apego que esta obra tiene a la realidad, a lo vivido, que la autora admite que ha tenido serias dudas sobre la conveniencia de escribir un libro, que, afirma, es «demasiado personal, demasiado real», hasta el punto, insiste, de que «no es literatura». Starobinets, de quien se habla como «la Stephen King rusa», ha entregado su texto máis terrible precisamente cuando, de alguna manera, más se ha pegado al verismo, erigiéndose ella mesma en «protagonista de un cuento de terror». Esta novela se levanta sobre su propia experiencia, la de una mujer preñada a la que de repente los especialistas anuncian que el hijo que espera no vivirá. El infierno íntimo inicial, con la decisión familiar en el eje, explota en un humillante peregrinar por las instituciones sanitarias en un intento infructuoso de poner fin a tanto dolor —con la interrupción del embarazo por impecables razones médicas— y minimizar al máximo el daño. Un viaje que a no pocas madres sonará tan exóticamente lejano como debiera —sí, en este país se da a veces este injusto maltrato—. Finalmente, Starobinets recurre a la civilizada Alemania. A este castigo innecesario a quien ya lo está pasando muy mal, y que se ve impotente para resolver sus problemas, se sumará el camino de duelo y superación. La autora aguarda que al menos el relato de esta lacerante odisea personal sirva para que el sistema corrija sus errores hacia una mayor humanidad. Pero esto no le ha ahorrado duros reproches en Rusia, donde el poder de decisión de la mujer sobre su cuerpo es todavía un tabú por dejar atrás.